

Dankwoord

Rest mij alleen nog een woord van dank aan Eduard Osieck voor de verstrekte gegevens uit het archief van de N.O.U. en Wim Ganzevles voor de gegevens uit het archief van de Vogelstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

Literatuur

BAUER, K.M. & URS N. Glutz von Blotzheim (1966): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, band 1, Gaviiformes - Phoenicopteriformes, pp. 415-427; Akademische Verlagsgesellschaft - Frankfurt am Main,

CNA (1970): Avifauna van Nederland; tweede, bijgewerkte en herziene druk; E.J. Brill - Leiden,

CRAMP, S. e.a. (1977): Handboek of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa, volume 1, Ostrich-Ducks, pp. 323-328; Oxford University Press - Oxford London New York,

EYKMAN e.a. (1941): De Nederlandsche Vogels, deel 2, pag. 498-500 en 1080,

HENS, P.A. (1926): Avifauna der Nederlandsche provincie Limburg, benedens 1e aanvulling; Uitgevers Drukkerij v/h Cl. Goffin Maastricht,

HENS, P.A. (1965): Avifauna der Nederlandse provincie Limburg, tweede herziene druk; publicatie Natuurhistorisch Genootschap Limburg, reeks XV; C.V. Drukkerij v/h Cl. Goffin - Maastricht,

ORNITHOLOGICAL SOCIETY OF TURKEY (1975): Bird report 1970-1973; Unwin Brothers Limited - Woking and London,

ORNITHOLOGICAL SOCIETY OF TURKEY (1978): Bird report 1974-1975; Unwin Brothers Limited - Woking and London,

RASMUSSEN, E.V. (1979): The occurrence of the Black Stork *Ciconia nigra* in Denmark, 1970-1978, Dansk orn. Foren. Tidsskr. 73: 265-270,

SCHRÖDER, P. & G. BURMEISTER (1974): Der Schwarzstorch, Die Neue Brehm-Bücherei no. 468; A. Ziemsen Verlag - Wittenberg Lutherstadt.

Summary

In Europe The Black Stork (*Ciconia nigra* L.) is a summer visitor. Due to human activities and the disappearance of large forests breeding numbers of the Black Stork have declined steadily during this century. The Black Stork spends the winter-months in East- and West-Africa.

In the Netherlands the Black Stork is a very rare, though regular summer visitor, which is mostly seen on autumn passage (from the beginning of August up to the end of September). There are 2 November - and 1 December record. The Black Stork is seen irregularly in May, June and July. About 80% of the birds seen are juveniles. The vast majority of the observations relate to 1 or 2 birds. From the Province of Limburg there are 17 observations and finds.

VOORLOPIGE MEDEDELING OVER HET VOORKOMEN VAN EEN KLEINE MOSASAURIER MET ZIJDELIJGS AFGEPLATTE TANDEN IN LIMBURGSE KRIJSTAFZETTINGEN

door

A.W.F. MEIJER

Natuurhistorisch Museum

Bosquetplein 6-7 6211 KJ Maastricht

Oude verzamelingen herbergen soms ongekende schatten. Zo bevindt zich in de kollekties van het Natuurhistorisch Museum een vrijwel compleet linker onderkaaksbeen (os dentale) van een kleine Mosasaurier, ingeschreven onder nummer NHMM 004104 en destijds gedetermineerd als *Plioplatecar-*

pus marshi Dollo, 1882. Nadere gegevens, zoals vindplaats en herkomst, ontbraken. Zo aan het uiterlijk van het stuk te oordelen, was het uit een oude verzameling afkomstig, wellicht nog uit de vorige eeuw stammend.

Nader onderzoek bracht aan het licht dat de deter-

minatie niet klopte en dat de kalk rondom de kaak een vervalsing was. Om het een fraaier uiterlijk te geven had men het fossiel in een keurig rechthoekig stuk "mergel" van andere herkomst dan de kaak zelf vastgelijmd. De hele situatie leek niet direkt een ideaal uitgangspunt voor kritisch onderzoek.

Na bevrijding van de kaak uit zijn valse omhulsel bleek er voldoende oorspronkelijke kalk in holten van de kaak aanwezig te zijn om via een onderzoek naar de daarin aanwezige Foraminiferen een verantwoorde schatting te kunnen maken van ouderdom en herkomst. Het bedoelde onderzoek werd uitgevoerd door J. Meessen van het Geologisch Bureau te Heerlen en wees uit, dat de kaak zeer wel uit Limburgse Krijtafzettingen (Mb) afkomstig kan zijn.

Het bewuste dentale, dat ca driekwart van de totale lengte van de kaak uitmaakt, is 55 cm lang. Dit wijst op een kleinere soort, want de overeenkomstige lengte bij *Mosasaurus hoffmanni*, gemeten aan het afgietsel van de beroemde "Parijse" schedel, bedraagt 74 cm.

Het aantal tanden in het dentale en de vorm van de tanden maken ons duidelijk, dat we niet met een juveniel exemplaar van *M. hoffmanni* te doen hebben. Er zijn oorspronkelijk 16 tanden aanwezig geweest, waarvan er 5 vóór de fossilisering uit de kaak zijn gerold. Bij *M. hoffmanni* vinden we steeds 14 tanden in elke onderkaakshelft. De tanden van "ons" dentale hebben een opmerkelijk glad, als het ware gepolijst kroonoppervlak. De voorste tanden zijn nog min of meer cirkelvormig op doorsnede en hebben maar één volledig ontwikkelde snijkant (de voorste). De meer achter in de bek gelegen tanden hebben twee snijkanten; ze zijn zijdelings afgeplat en lensvormig op doorsnede.

Bij *M. hoffmanni* komen dergelijke grote vormverschillen tussen de tanden niet voor, terwijl alle tanden twee snijkanten hebben.

GAUDRY heeft in 1892 een kleine Mosasaurier beschreven uit Campanienafzettingen te Michery (Charente-Inférieure, Frankrijk), die soortgelijke

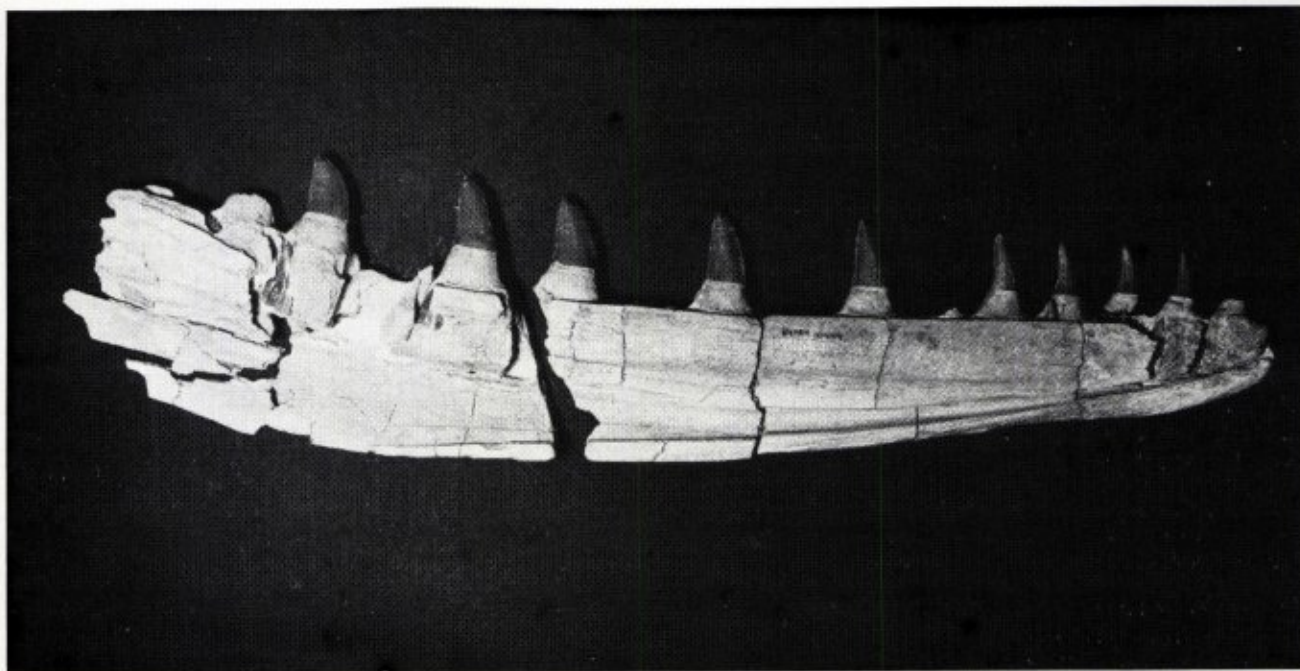
afgeplatte tanden bezit. Hij gaf deze vondst, bestaande uit kaakfragmenten van één individu met het complete gebit, de naam *Liodon compressidens* (de "samengedruktandige gladtand").

Naar mijn mening behoort het bovengenoemde os dentale eveneens tot deze soort, of is er in ieder geval nauw mee verwant. Nader onderzoek, o.a. aan het type-exemplaar van *Liodon compressidens*, dat zich in Parijs bevindt, zal moeten uitmaken wat het geval is.

Omdat de vindplaats van het fossiel toch niet honderd procent zeker was, plaatste ik een oproep in Sprekende Bodem en in het Natuurhistorisch Maandblad, met de bedoeling om er achter te komen of er zich wellicht fossielen van *Liodon compressidens* in partikulier bezit bevinden, die wel van goede gegevens voorzien zijn.

De oproep bleek een succes, want kort na plaatsing kwamen twee tanden van de gezochte soort tevoorschijn, gevonden door P. Hoogers (in de Caestergrot) en door A.F.L. Blezer (in de groeve Blom). Beide heren waren zo vriendelijk om de tanden tijdelijk voor onderzoek af te staan aan het museum. Daarnaast ontving ik nog een aantal andere reacties die waardevol voor het onderzoek naar Mosasauridae bleken te zijn.

Met het vinden van twee goed gedocumenteerde tanden is het voorkomen van een voor Limburg nieuwe soort Mosasaurier met zijdelings afgeplatte tanden in de Limburgse Krijtafzettingen afdoende aangetoond. Vergelijking met het type-exemplaar van *Liodon compressidens* Gaudry, 1892 zal spoedig plaatsvinden. De resultaten van een en ander zullen in een uitvoerige publikatie worden belicht. Aangetoond is ook weer eens, dat amateurpaleontologen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de vermeerdering van onze kennis op dit gebied. Maar wisten we dat eigenlijk niet al lang? De eerlijkheid gebiedt mij om te vermelden, dat, voor zover mij bekend, één keer eerder het vermoeden is uitgesproken dat er een op *Liodon compressidens* gelijkende vorm in de Zuidlimburgse Krijtaf-

NHMM 004104, van de binnenzijde gezien.

Lingual view of NHMM 004104.

zettingen voorkomt, en wel door Gaudry zelf. Zijn opmerking is vervat in een voetnoot: "Le Museum de Paris possède aussi des dents de *Liodon* de Maastricht; mais elles ressemblent encore plus aux dents du *Liodon compressidens* qu' à celles du *Liodon anceps*" (GAUDRY, 1892: pag. 3).

Kennelijk is deze voetnoot lange tijd over het hoofd gezien. Het heeft meer dan acht decennia geduurd voordat de bedoelde Mosasaurier weer boven water kwam.....

Summary

Among the fossil remains of Mosasauridae in the Natural History Museum at Maastricht, a dental bone without data (NHMM 004104) proves to be closely related to, or perhaps indentical to *Liodon compressidens* Gaudry, 1892 from the Campanian of Michery (Charente-Inférieure, France).

Investigation of Foraminifera from the matrix (Geologic Survey, Heerlen) suggested limburgian provenance and Maastrichtian (Mb) age.

An appeal for help addressed to amateur geologists resulted in the finding of two isolated teeth of the same species in Upper Maastrichtian deposits in the neighbourhood of Maastricht.

A detailed description of the above mentioned fossils is being prepared.

Literatuur

GAUDRY, A. 1892. Les Pythonomorphes de France. Mémoires de la Société Géologique de France, No 10, blz. 1-13, Pl. I, II.